

Avdelningen för behörighet och
statsbidrag
Anna Eneroth
Anna.eneroth@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Socialdepartementet

Socialstyrelsens yttrande över slutbetänkandet Stärkt tillsyn och uppföljning – förslag för att motverka oegentlig läkemedelsförskrivning (SOU 2026:19)

Socialdepartementets diarienummer S2026/00499

Sammanfattning

Socialstyrelsen är positiv till utredningens förslag och har i huvudsak inget att erinra mot förslagen. Socialstyrelsen vill dock lämna följande synpunkter:

- Socialstyrelsen avstyrker förslaget att Socialstyrelsen ska få bemyndigande att meddela föreskrifter om tilldelningen och användningen av förmånskoder (se avsnitt 1.4 och 12.4.5).
- Socialstyrelsen har inte några synpunkter på förslaget att IVO bör ges möjlighet att fatta vissa interimistiska beslut om behörighetsbegränsningar. Socialstyrelsen anser emellertid att det finns anledning att överväga att införa en uppgiftsskyldighet för IVO gentemot Socialstyrelsen om förslaget genomförs (se avsnitt 10.4.1).
- Socialstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att förslagen om att vissa läkemedel endast ska få förskrivas på särskilda arbetsplatskoder är intressanta (se avsnitt 12.3.3).
- Socialstyrelsen tillstyrker att bestämmelsen om att ärenden, där regionen funnit att den sökande inte har rätt till en arbetsplatskod, ska överlämnas till Socialstyrelsen för prövning ska upphävas (se avsnitt 12.4.3).

- Socialstyrelsen anser att det är av stor vikt att E-hälsomyndigheten ges uppdraget att i samråd med regionerna utveckla arbetsplatskodsregistret (se avsnitt 12.4.7).
- Socialstyrelsen bedömer att den utveckling av HOSP-registret som följer av förslaget om utökade möjligheter att begränsa förskrivningsrätt inte ryms inom myndighetens befintliga förvaltningsbudget (se avsnitt 17.5.5).

Socialstyrelsens synpunkter på författningsförslag

1.4 Förslag till förordning om ändring i förordning (2002:687) om läkemedelsförmåner m.m.

Socialstyrelsen avstyrker förslaget till ändring i 21 § förordningen (2002:687) om läkemedelsförmåner m.m. där Socialstyrelsen föreslås få bemyndigande att meddela föreskrifter om tilldelningen och användningen av förmånskoder. Socialstyrelsen kommer, enligt utredningens övriga förslag, inte att ha några uppgifter kopplade till förmånssystemet. Med hänsyn härtill bedömer Socialstyrelsen att det inte längre är lämpligt att myndigheten har ett bemyndigande att utfärda föreskrifter kopplade till förmånerna. Socialstyrelsen anser att det är lämpligare att någon av de myndigheter som har uppgifter kopplade till förmånssystemet får föreskriftsrätt. Socialstyrelsens bemyndigande att meddela föreskrifter om verkställighet av 18 § 2 och 3 lagen (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m. bör kvarstå.

Socialstyrelsens synpunkter på förslag och bedömningar

10.4.1 IVO bör ges möjlighet att fatta interimistiska beslut

Socialstyrelsen har inte några synpunkter på förslaget att IVO bör ges möjlighet att fatta interimistiska beslut. Ifall förslaget ska genomföras anser Socialstyrelsen emellertid att det finns anledning att överväga att införa en uppgiftsskyldighet för IVO gentemot Socialstyrelsen i de fall då IVO har fattat ett interimistiskt beslut enligt utredningens förslag. Det beror på att den förändring som IVO beslutat om avseende en legitimerad yrkesutövarens behörighet behöver föras in i Socialstyrelsens register över legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal och bevis om rätt att använda

yrkestiteln undersköterska (HOSP-registret). Ändamålet med HOSP-registret är bland annat att föra en aktuell förteckning över legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal. Enligt utredningens förslag ska IVO:s beslut gälla omedelbart (s. 274). Det är därför angeläget att Socialstyrelsen underrättas om beslutet och dess innebörd så snart som möjligt efter att IVO har fattat sitt beslut, förslagsvis i samband med att IVO expedierar beslutet till parten. Detsamma gäller i förekommande fall då IVO:s beslut ändrats av allmän förvaltningsdomstol efter att det har överklagats.

12.3.3 Arbetsplatskoderna och arbetet mot felaktig och oegentlig läkemedelsförskrivning

Förslag om att vissa läkemedel endast ska få förskrivas på särskilda arbetsplatskoder

Socialstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att förslagen är intressanta då Socialstyrelsen anser att förslaget kan bidra till en mer jämlik läkemedelsbehandling genom att komplettera det befintliga systemet.

12.4.3 Bestämmelser om att regioner får återkalla förmånskod

Socialstyrelsen instämmer i utredningens bedömning och tillstyrker att bestämmelsen om att ärenden ska överlämnas till Socialstyrelsen för prövning ska upphävas.

12.4.5 Förslag om normgivningsbemyndigande

Socialstyrelsen hänvisar till myndighetens synpunkt under avsnitt 1.4.

12.4.7 Arbetsplatskodregistret byter namn till förmånskodregistret och utvecklas

Socialstyrelsen instämmer i utredningens bedömning och anser att det är av stor vikt att E-hälsomyndigheten får det uppdrag som utredningen bedömer att regeringen bör de ge dem.

Socialstyrelsen vill framhålla att det inte enbart är registret som behöver utvecklas och moderniseras. Det behövs även gemensamma definitioner och nationell vägledning, inklusive förvaltning av dessa, för tillämpning och registrering av registrets egenskapskoder. I dag saknas gemensamma definitioner, vilket medför att egenskapskoder registreras på olika sätt i olika regioner. Detta försvårar uppföljning på nationell nivå, vilket vi tidigare har

lyft i delredovisningen av regeringsuppdraget att följa upp användningen av läkemedel mot obesitas (S2026/00100).

Socialstyrelsen vill särskilt betona att behovet av utveckling följer av vårdens ständiga förändring och att systemet behöver anpassas till denna utveckling. Det behöver exempelvis bli bättre möjligt än i dag att följa upp läkemedelsförskrivning inom digital vård och nära vård.

17.5.5 Socialstyrelsen inklusive Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN)

Förslag om utökade möjligheter att begränsa förskrivningsrätt kräver uppdateringar i HOSP-registret

Socialstyrelsen bedömer att den utveckling som förslaget innebär inte rymms inom myndighetens befintliga förvaltningsbudget. Även om den interna tekniska anpassningen av HOSP-registret i sig bedöms vara begränsad, kan förslaget medföra behov av förändringar i flera system och informationsflöden, vilket innebär ytterligare utvecklings- och förvaltningsinsatser.

Socialstyrelsen vill därför framhålla att de samlade kostnads- och resurskonsekvenserna behöver beaktas vid bedömningen av förslagets genomförbarhet. Det är också angeläget att berörda myndigheter och andra externa aktörer ges tillräcklig framförhållning och tillgång till nödvändiga resurser för att kunna planera och genomföra de tekniska förändringar som förslaget medför.

Socialstyrelsen bedömer att den interna utveckling som krävs bör kunna genomföras med relativt kort framförhållning. Om förändringen även innebär krav på att externa konsumenter ska kunna ta emot och hantera förändrad information behöver genomförandetiden däremot bedömas utifrån dessa aktörers behov av framförhållning.

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschefen Zara Warglo. I den slutliga handläggningen har enhetschefen Anna Persson deltagit. Juristen Anna Eneroth har varit föredragande.

För Socialstyrelsen

Zara Warglo

Anna Eneroth